

Aan college van Burgemeester en wethouders
Gemeente Almere.

Betreft Ongevraagd advies Adviesraad Sociaal Domein ten aanzien van bezuinigingen
Datum 10 juli 2020

Geacht College,

De ASD hoort de laatste tijd steeds meer over de grote tekorten op de gemeentebegroting, veroorzaakt door onder andere de Jeugdzorg en de WMO. Dit heeft – onontkoombaar – flinke bezuinigingen tot gevolg. De ASD bemoeit zich niet met de jaarlijkse begroting en de perspectievennota tot 2024, maar als de bezuinigingen straks worden doorgevoerd, heeft de ASD er wel mee te maken. Dit ongevraagde advies geeft **vijf aandachtspunten** mee, die voor de ASD de belangrijkste uitgangspunten zijn als het gaat om de begroting voor het Sociaal Domein.

De op handen zijnde bezuinigingen zijn een gegeven, maar de verdeling van de bezuinigingen staat nog wel ter discussie. **De ASD adviseert om niet te bezuinigen op losse onderdelen (bijvoorbeeld alleen de 24-uurszorg), maar op het integrale plaatje.** Het gaat het hierbij om dat er gemeenschappelijke keuzes gemaakt worden vanuit de verschillende gemeentelijke afdelingen en niet los van elkaar. Anders zal ook het komende jaar bestaan uit het enkel en alleen oplossen van acute problemen, zonder zicht op de effecten elders in de stad of later in de tijd. Er is meer dan ooit noodzaak voor een visie voor langere termijn en voor continuïteit, zeker omdat het nog onduidelijk is wat de landelijke ontwikkelingen zullen zijn.

De ASD ziet vijf belangrijke uitgangspunten bij de komende bezuinigingen bij de WMO, die ook in eerdere adviezen al aan bod zijn gekomen. Ons streven is een integraal advies te geven over wat vooral nu belangrijk is om straks ondanks de bezuinigingen toch kwaliteit te kunnen leveren in het sociaal domein.

Meer aandacht voor lange termijnvisie

Een goede bezuiniging zonder rimpeleffecten in de rest van het jaar kan eigenlijk alleen als deze gebaseerd is op een lange termijnvisie: waar willen we naar toe? In het verleden was er sprake van verschillende visies van de gemeente: de 10 maatschappelijke effecten, de '1 kind, 1 gezin, 1 plan-aanpak, de 'Doen wat nodig is'-visie en zelfs het kwaliteitsmanifest. De ASD hoort nog maar weinig

hierover en **adviseert om een integrale lange termijnvisie op te stellen, die aansluit op de behoefte van de Almeerders.**

Meer aandacht voor integrale samenwerking

Op dit moment is, in de ogen van de ASD, sprake van verkokering – zowel binnen de gemeente als in de wijkteams. Integrale samenwerking is afhankelijk van een goede structuur van de organisatie van de samenwerkingspartners. Een integrale samenwerking die ook vorm krijgt door het systematisch en actief betrekken van professionele jeugdhulp, onderwijs, kinderopvang, welzijn en informele hulporganisaties.

In de bijgevoegde publicatie van de ASD (*De kunst van het samenwerken*) leest u in het artikel 'Anders kijken' hoe belangrijk het is om buiten het eigen kader te kijken. Integrale samenwerking ontstaat bij de gratie van elkaar leren kennen en begrijpen. Van werken vanuit vertrouwen en minder vanuit regels. In dezelfde publicatie leest u een visie op het ideale wijkteam; werkend als netwerkorganisatie, met een professionele triage en mandaat in de frontlinie, waarbij de gemeente als betrokken regisseur functioneert.

Een visie op integrale samenwerking behoeft geen nieuw projectteam en externe adviseurs; **de ASD adviseert om in 1 of 2 wijkteams te gaan experimenteren hiermee om te onderzoeken wat werkt in Almere en wat niet.** En dat brengt ons bij het volgende uitgangspunt:

Meer aandacht voor lerend werken

De ASD ziet dat de gemeente veel aandacht besteedt aan het delen van kennis, en het informeren en overleggen met partijen. Het ontbreekt vaak aan actie in de zin van experimenten en pilots (met uitzondering van de pilot gezinsbegeleiding). Vooral binnen de wijkteams zou experimenteren leerzaam zijn, omdat wijkteams ingericht zijn op welzijn in de wijk, maar de problematiek vaak individueel is. Een overzichtelijke pilot met een wijkteam als netwerkorganisatie, met een flexibele samenstelling, betere bereikbaarheid, een professionele intake voor juiste triage en gerichte doorverwijzing kan meer kennis opleveren dan wéér een externe adviseur of een groots opgetuigd projectteam.

Meer aandacht voor focus op preventie

Door de grote overschrijdingen bij de WMO en Jeugd is maar weinig budget over voor preventie, terwijl hier de meeste winst te behalen valt. Ook hier is samenwerking binnen de gemeente van groot belang, omdat de belangrijkste voorwaarde voor preventie van sociaalmaatschappelijke en psychische problematiek een betaalbaar dak boven het hoofd is.

De ASD **adviseert om bij preventie de basisvoorzieningen (scholen, kinderopvang, welzijnsactiviteiten, jeugdgezondheidszorg) als uitgangspunt te nemen; sluit aan bij wat er al is en stuur op resultaten.** Een voorwaarde hiervoor is inzicht in de feiten: in euro's, maar ook in

getallen en bereikte effecten. Dat geldt voor wonen, voor jeugd, voor de wijkteams en voor het hele sociaal domein: sturen heeft alleen zin als je inzicht hebt in waar je nu staat en waar je naar toe wilt.

Meer aandacht voor kwaliteitsdenken

De overschrijdingen hebben nog een kwalijk gevolg: de nadruk bij vooral de aanbestedingen ligt op prijs-denken (de zogenoemde 'race to the bottom'). In 2015 heeft de gemeentelijke organisatie het Kwaliteitsmanifest Sociaal Domein omarmt, maar het kwaliteitsdenken is sindsdien snel naar de achtergrond geraakt. **De ASD adviseert om opnieuw kennis te nemen van het Kwaliteitsmanifest** (zie bijlage) en dit tot een inspirerende leidraad binnen het sociaal domein te maken. Vooral het eerste uitgangspunt: de Almeerder centraal is in de ogen van de ASD belangrijk om weer voorop te stellen – **beleid en uitvoering vanuit cliëntperspectief**.

Zoals aangegeven zijn veel van de hier genoemde adviezen niet nieuw maar nog altijd relevant. Mocht u meer informatie willen of weten wat er in eerdere adviezen gezegd is, dan vindt u in de bijlage een lijst met adviezen waar de ASD voor dit ongevraagde advies uit geput heeft. Ook is de ASD altijd bereid om met u verder te praten over één of meerdere onderwerpen uit dit advies.

Met vriendelijke groet,
Klaas Jongejan, voorzitter

Bijlage: Kwaliteitsmanifest Sociaal Domein

De Almeerder centraal

De inwoner van Almere is zowel klant als opdrachtgever van de gemeente. Met gemeente en partners doen wij wat nodig is *voor hen*, met passie en professionaliteit. Daarvoor vragen wij van hen om niet enkel consument te zijn, maar actief mee te denken en een eigen inbreng te leveren in de kwaliteit van de sociale zorg. Iedereen heeft iets te geven.

Leren en verbeteren

Het Sociaal Domein is volop in ontwikkeling. Door te experimenteren en van onze fouten te leren, komen we er achter wat goed werkt en wat niet. Verschillende klanten hebben verschillende vragen en verschillende belangen. Dat betekent een andere invulling van het toezicht op de kwaliteit: minder vanuit regels en protocollen, en meer vanuit het resultaat.

De basis op orde

Experimenteren kan alleen als er heldere kaders zijn om op terug te vallen: de basis moet op orde zijn. Dat zijn in de eerste plaats de wettelijke vereisten, niet alleen naar de letter maar ook naar de geest van de wet. Ten tweede mag ook van de gemeente verwacht worden om heldere kaders aan te geven, zoals in convenanten en criteria. Pas als processen en beleid op orde zijn, is er ruimte om te leren.

Professioneel en open

Naast wettelijke vereisten zijn er ook wenselijke eisen. Gemeente, zorgaanbieders en inwoners geven zelf aan wat zij belangrijk vinden bij kwaliteitsmanagement – veilige, professionele ondersteuning, met aandacht voor maatwerk. Een professionele houding is transparant, vraaggericht, flexibel, integraal en communicatief, met zo min mogelijk bureaucratie.

Samenwerken en een wakkere houding

Een professionele houding vraagt van gemeente en partners om structureel en opbouwend samen te werken. Daarbij is een wakkere houding, naar buiten gericht, met oog voor verschillen en denkend vanuit oplossingen, een belangrijk kenmerk. Dit betekent: hulp aanbieden voor de reële behoefte van de klant, in samenhangende aanpak met het persoonlijke netwerk en andere hulpverleners. Vooral voor het uitvoerende niveau is dit belangrijk.

Inspireren en instrueren

Samenwerken op het uitvoerende niveau vraagt om inspirerende instructies vanuit het strategische niveau. Dat betekent heldere kaders en vertrouwen in de professional, zowel vanuit procedures (verminderen van regeldruk en transparantie in de resultaatmeting) als vanuit ondersteuning (communicatie, zorgen voor een goede match en inrichten van werkprocessen). Dit

vraagt om bevlogenheid en betrokkenheid vanuit het management, om te zorgen dat professionals kunnen doen wat nodig is.

Zorg dat kwaliteitsmanagement leeft

Ten slotte heeft ook de politiek verantwoordelijkheid; het bestuur committeert zich aan kwaliteitsmanagement door te inspireren, faciliteren en financieren. Zij weet wat er écht leeft bij de inwoners van Almere. Dit geldt niet enkel voor het gemeentelijke bestuur, maar ook van de zorginstellingen – zij geven ruimte aan de betrokken organisaties om kwaliteitsmanagement vorm te geven.

Bijlage: eerdere adviezen

Kwaliteitsmanifest 2015

Herijking Sociaal Domein 2016

Ondersteuningsarrangementen 2017, 2018, 2019

Actualisering Jeugdzorg 2018

Gezondheidsbeleid 2018-2021

Doorontwikkeling wijkteams 2019

Huisvestingsverordening 2019

Woonvisie 2020

Bijlage: ASD publicatie “de kunst van het samenwerken” 2020

Postadres: Adviesraad Sociaal Domein Almere, t.a.v. Saskia Schurman (2.05), Spoordreef 24, 1315 GP Almere

telefoonnummer 06-46270001